

Sbírka soudních rozhodnutí

STANOVISKO GENERÁLNÍHO ADVOKÁTA
MACIEJE SZPUNARA
přednesené dne 19. ledna 2016¹

Věc C-470/14

**Entidad de Gestión de Derechos de los Productores Audiovisuales (EGEDA),
Derechos de Autor de Medios Audiovisuales (DAMA),
Visual Entidad de Gestión de Artistas Plásticos (VEGAP)
proti
Administración del Estado**

[žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Tribunal Supremo (Nejvyšší soud, Španělsko)]

„Řízení o předběžné otázce — Autorské právo a práva s ním související — Směrnice 2001/29/ES —
Článek 5 odst. 2 písm. b) — Právo na rozmnožování — Výjimky a omezení —
Soukromé rozmnožování — Spravedlivá odměna — Financování ze státního rozpočtu“

Úvod

1. Článek 27 Všeobecné deklarace lidských práv stanoví²:

„1. Každý má právo svobodně se účastnit kulturního života společnosti, užívat plodů umění a podílet se na vědeckém pokroku a jeho výtěžcích.

2. Každý má právo na ochranu morálních a materiálních zájmů, které vyplývají z jeho vědecké, literární nebo umělecké tvorby.“

2. Tento článek uvedené deklarace odráží to, co je možná hlavním dilematem autorského práva, a sice sladit nezbytnou ochranu duševního vlastnictví autorů, výrobců a výkonných umělců se svobodným a všeobecným přístupem ke kultuře. Je to právě tato rovnováha, kterou se snaží ochránit normotvůrce tím, že ukládá jistá omezení a výjimky z autorského práva. Takzvaná výjimka nebo omezení „pro soukromé rozmnožování“, která je jádrem této věci, spadá mezi ně³.

3. Ačkoli – jak se mi zdá – nezbytnost a opodstatněnost předmětné výjimky již v oblasti autorského práva nevyvolávají žádné pochybnosti, otázka úhrady nebo odměny za újmu, která z ní vyplývá pro nositele práv, včetně způsobů financování této odměny, podněcuje v současnosti živou debatu v různých zemích, včetně mnoha členských států Evropské unie.

1 — Původní jazyk: francouzština.

2 — Deklarace přijatá v Paříži dne 10. prosince 1948 ve formě rezoluce 217 A (III) valného shromáždění Organizace spojených národů.

3 — Na souvislost mezi článkem 27 uvedené deklarace a výjimkou pro soukromé rozmnožování upozornila Marcinkowska, J., „Dozwolony użytek w prawie autorskim – Podstawowe zagadnienia“, Krakov 2004. Ohledně spojitosti mezi právem na kulturu a autorským právem viz také Matczuk, J., „Prawo do kultury v. prawo autorskie – nieuchronny konflikt czy nadzieja na koncyliację?“, *Prace z prawa własności intelektualnej*, 2015, sešit 127, s. 36 až 51.

4. Výjimka pro soukromé rozmnožování, kterou znají i ustanovení unijního práva týkající se autorského práva a práv s ním souvisejících, byla v uplynulých letech předmětem několika rozsudků Soudního dvora. Projednávaná věc, i když na tyto rozsudky navazuje, představuje rovněž potenciální obrat ve vývoji této judikatury. Řešení, které Soudní dvůr zvolí v tomto případě, totiž určí manévrovací prostor pro vnitrostátní zákonodárce, a nepřímo i pro unijního normotvůrce, pro další úpravu unijního právního rámce, pokud jde o volbu způsobů financování odměny přiznané z titulu výjimky pro soukromé rozmnožování, které by byly alternativami vůči modelu převládajícímu v současnosti přinejmenším v právních řádech kontinentální Evropy, tedy modelu poplatku vybíraného z elektronických vybavení.

Právní rámec

Unijní právo

5. V unijním právu se autorské právo a práva s ním související (která budu dále v zájmu stručnosti označovat jako „autorské právo“) řídí především ustanoveními směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001 o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti⁴. Článek 2 a čl. 5 odst. 2 písm. b) a odst. 5 této směrnice stanoví:

„Článek 2

Právo na rozmnožování

Členské státy stanoví výlučné právo udělit svolení nebo zakázat přímé nebo nepřímé, dočasné nebo trvalé rozmnožování jakýmkoliv prostředky a v jakékoliv formě, vcelku nebo po částech:

- a) pro autory v případě jejich děl;
- b) pro výkonné umělce v případě záznamů jejich výkonů;
- c) pro výrobce zvukových záznamů v případě jejich zvukových záznamů;
- d) pro výrobce prvotních záznamů filmů v případě originálu a rozmnoženin jejich filmů;
- e) pro vysílací organizace v případě záznamů jejich vysílání, ať už po drátě nebo bezdrátově, včetně vysílání pomocí kabelu nebo družice.

[...]

Článek 5

Výjimky a omezení

[...]

2. Členské státy mohou stanovit výjimky nebo omezení práva na rozmnožování podle článku 2 v těchto případech:

[...]

4 — Úř. věst. L 167, s. 10; Zvl. vyd. 17/01, 230.

- b) u jakýchkoliv rozmnoženin na jakémkoliv nosiči vytvořených fyzickou osobou pro soukromé užití a pro účely, které nejsou přímo ani nepřímo komerční, a to za podmínky, že nositelé práv získají spravedlivou odměnu [...];

[...]

5. Výjimky a omezení stanovené v odstavcích 1, 2, 3 a 4 mohou být použity pouze ve zvláštních případech, které nejsou v rozporu s běžným způsobem užití díla nebo jiného předmětu ochrany a nejsou jimi nepřiměřeně dotčeny oprávněné zájmy nositele práv.“

Španělské právo

6. Ve španělském právu se výjimka (podle španělského práva omezení) pro soukromé rozmnožování řídí podle čl. 31 odst. 2 přepracovaného znění zákona o duševním vlastnictví (Ley de Propiedad Intelectual) schváleného královským nařízením s mocí zákona 1/1996 ze dne 12. dubna 1996, kterým se schvaluje přepracované znění zákona o duševním vlastnictví, které uvádí, upřesňuje a harmonizuje platné právní předpisy v této oblasti (Real Decreto Legislativo 1/1996 por el que se aprueba el texto refundido de la Ley de Propiedad Intelectual, regularizando, aclarando y armonizando las disposiciones legales vigentes sobre la materia).

7. Pokud jde o odměnu za újmy vyplývající z této výjimky pro nositele autorských práv, ta je upravena v článku 25 zákona o duševním vlastnictví. Tato odměna byla původně financována prostřednictvím poplatku vybíraného z určitých nosičů a vybavení, které umožňovaly rozmnožování děl chráněných autorským právem. Uvedený poplatek byl zrušen na základě desátého dodatkového ustanovení královského nařízení s mocí zákona 20/2011 ze dne 30. prosince 2011 o naléhavých opatřeních v oblasti rozpočtu, daní a financí k odstranění schodku veřejných financí (Real Decreto-ley 20/2011 de medidas urgentes en materia presupuestaria, tributaria y financiera para la corrección del déficit público) a byl nahrazen odměnou financovanou přímo ze státního rozpočtu, přičemž způsoby jejího výpočtu a úhrady nositelům práv měly být stanoveny prováděcím nařízením⁵.

8. Toto přenesení pravomoci bylo provedeno královským nařízením 1657/2012 ze dne 7. prosince 2012, kterým se upravuje postup úhrady spravedlivé odměny za soukromé rozmnožování ze souhrnného státního rozpočtu (Real Decreto 1657/2012 por el que se regula el procedimiento de pago de la compensación equitativa por copia privada con cargo a los Presupuestos Generales del Estado) (dále jen „královské nařízení 1657/2012“). Článek 3 tohoto nařízení stanoví:

„Náležitá částka odměny za újmu vzniklou nositelům práv na rozmnožování v důsledku zavedení výjimky pro soukromé rozmnožování definované v článku 31 kodifikovaného znění zákona o duševním vlastnictví, schváleného královským nařízením s mocí zákona 1/1996 ze dne 12. dubna 1996, bude určena v rozpočtových mezích stanovených pro každý rok vyhláškou ministra školství, kultury a sportu na základě postupu stanoveného v článku 4.

Částka odměny bude určena na základě odhadu újmy skutečně způsobené nositelům práv duševního vlastnictví fyzickými osobami v důsledku rozmnožování již zveřejněných děl na jakémkoliv nosiči, k nimž měly legální přístup, za podmínek uvedených v článku 31 kodifikovaného znění zákona o duševním vlastnictví.

[...]“

5 — Pokud jde o nahrazení předmětného poplatku odměnou vyplácenou ze souhrnného státního rozpočtu, ke kterému přistoupilo Španělsko, viz zejména Xalabarder, R., „The abolishment of copyright levies in Spain – A consequence of Padawan?“, *Tijdschrift voor auteurs-, media- & informatierecht*, č. 6/2012, s. 259 až 262.

Skutkový základ sporu v původním řízení, řízení a předběžné otázky

9. Entidad de Gestión de Derechos de los Productores Audiovisuales (EGEDA), Derechos de Autor de Medios Audiovisuales (DAMA) a Visual Entidad de Gestión de Artistas Plásticos (VEGAP) jsou španělské společnosti kolektivní správy práv duševního vlastnictví. Dne 7. února 2013 podaly k Tribunal Supremo (Nejvyšší soud) žalobu na zrušení královského nařízení 1657/2012. Následně bylo povoleno, aby do řízení vstoupily další společnosti kolektivní správy práv duševního vlastnictví⁶.

10. Administración del Estado, žalovaná v původním řízení, je podporována Asociación Multisectorial de Empresas de la Electrónica, las Tecnologías de la Información y la Comunicación, de las Telecomunicaciones y de los contenidos Digitales (Ametic), což je sdružení podniků působících v odvětví informačních technologií.

11. Na podporu svých návrhových žádání žalobkyně v původním řízení zejména uvádějí, že královské nařízení 1657/2012 je ve dvou ohledech v rozporu s čl. 5 odst. 2 písm. b) směrnice 2001/29, tak jak je vykládán v judikatuře Soudního dvora. Zprvve v podstatě tvrdí, že toto ustanovení vyžaduje, aby spravedlivá odměna poskytovaná nositelům práv z titulu výjimky pro soukromé rozmnožování šla přinejmenším v konečném důsledku k tíži osob, které jsou původci újmy způsobené v důsledku uplatnění této výjimky na jejich výlučných právech na rozmnožování, zatímco postup zavedený desátým dodatkovým ustanovením královského nařízení s mocí zákona 20/2011 a královským nařízením 1657/2012 ji přenáší na státní rozpočet, a tudíž na všechny daňové poplatníky. Zadruhé podpůrně v podstatě tvrdí, že španělské právo nezajišťuje spravedlivý charakter této odměny vzhledem k tomu, že článek 3 královského nařízení 1657/2012 stanoví, že roční prostředky vyčleněné na jeho financování jsou omezeny stanovením jejich maximální výše *ex ante*, zatímco újmu skutečně způsobenou nositelům práv soukromým rozmnožováním je možné stanovit pouze *ex post*.

12. Za těchto okolností se Tribunal Supremo (Nejvyšší soud) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„1) Je systém spravedlivé odměny za soukromé rozmnožování, který je na základě odhadu skutečně způsobené újmy financován ze souhrnného státního rozpočtu, aniž je tudíž možné zajistit, že náklady na tuto odměnu nesou uživatelé soukromých rozmnoženin, v souladu s čl. 5 odst. 2 písm. b) směrnice 2001/29?

2) Pokud by byla odpověď na předchozí otázku kladná, je v souladu s čl. 5 odst. 2 písm. b) směrnice 2001/29, že celková částka vyčleněná v souhrnném státním rozpočtu na spravedlivou odměnu za soukromé rozmnožování, i když je vypočtena na základě skutečně způsobené újmy, má být určena v rozpočtových mezích stanovených pro každý rok?“

13. Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce došla kanceláři Soudního dvora dne 14. října 2014. Písemná vyjádření předložily žalobkyně v původním řízení, vedlejší účastníci ve sporu v původním řízení⁷, španělská, řecká, finská a norská vláda⁸, jakož i Evropská komise. Stejní účastníci řízení s výjimkou norské vlády, jakož i francouzská vláda, byli zastoupeni na jednání, které se konalo dne 1. října 2015.

6 — Artistas Intérpretes, Sociedad de Gestión (AISGE), Centro Español de Derechos Reprográficos (CEDRO), jakož i Sociedad General de Autores y Editores (SGAE), Asociación de Gestión de Derechos Intelectuales (AGEDI) a Entidad de Gestión, Artistas, Intérpretes o Ejecutantes, Sociedad de Gestión de España (AIE).

7 — Jak ti, kteří podporují žalobkyně, tak vedlejší účastník podporující žalovanou.

8 — Norské království je vázáno směrnicí 2001/29 jakožto členský stát Evropského hospodářského prostoru.

Analýza

14. Podstatou první předběžné otázky předkládajícího soudu je, zda čl. 5 odst. 2 písm. b) směrnice 2001/29 má být vykládán v tom smyslu, že spravedlivá odměna, která je v něm uvedena, může být financována ze souhrnného státního rozpočtu, aniž by mohla být přenesena na uživatele soukromých rozmnoženin děl chráněných autorským právem. Tato otázka vyžaduje rozebrat nejenom ustanovení směrnice 2001/29, ale rovněž judikaturu Soudního dvora týkající se odměny přiznané z titulu soukromého rozmnožování a systému jejího financování. Pouze v případě kladné odpovědi na první otázku se bude třeba zabývat druhou předběžnou otázkou. Zahájím svoji analýzu krátkým připomenutím postavení, které zaujímá výjimka pro soukromé rozmnožování v systému autorského práva.

Výjimka pro soukromé rozmnožování jakožto institut autorského práva

15. Výjimka pro soukromé rozmnožování existuje v kontinentální Evropě pod různým označením téměř stejně dlouho jako samotná právní ochrana autorských práv⁹. Obvykle se odůvodňuje dvěma skutečnostmi, z nichž první je axiologického charakteru a druhá je praktického rázu. Vzhledem k veřejnému zájmu na přístupu ke kultuře je možnost rozmnožování nějakého díla pro vlastní soukromé užití součástí volného užívání tohoto díla, kterému autor nemůže zabránit bez zásahu do práv uživatele¹⁰. Dále pak kontrolu toho, jak uživatel dílo užívá pro své soukromé účely, nelze v praxi zajistit, a i kdyby takovou kontrolu současné technologie umožňovaly, prováděla by se za cenu nepřijatelného vměšování do soukromí, které je chráněno jakožto základní právo. Tento druhý aspekt ostatně vyvolává pochybnosti o samotné povaze výjimky pro soukromé rozmnožování – skutečně se jedná o výjimku z výlučného práva autora, nebo spíše o přirozené omezení tohoto práva, jelikož se autorské právo ve skutečnosti vztahuje pouze k využívání děl ve veřejné sféře¹¹?

16. Rovněž se všeobecně uznává, že užívání díla v rámci výjimky pro soukromé rozmnožování je bezúplatné¹². Zpočátku nebyla výjimka pro soukromé rozmnožování předmětem žádné úhrady ani odměny pro nositele práv. Mělo se totiž za to, že jim nepůsobí žádnou újmu s ohledem na jejich hmotná práva. Situace se změnila s nástupem technických prostředků dostupných široké veřejnosti umožňujících provádět masivní a automatické rozmnožování chráněných děl. Tyto technické prostředky, tedy fotografické (reprografické), analogové a nedávno digitální prostředky měly dopad na hospodářské využívání děl nositeli práv. V důsledku tohoto vývoje zavedlo několik zemí do svých právních řádů systém odměny z titulu výjimky pro soukromé rozmnožování¹³. Většina těchto systémů byla založena na poplatku vybíraném z nosičů záznamů a z elektronických vybavení.

9 — Vezmeme-li za příklad pouze ten, který je mi nejbližší, tedy polské právo, zde byla tato výjimka v současnosti nazývána „povolené soukromé užívání“ („dozwolony użytek prywatny“) obsažena již v právních předpisech týkajících se autorského práva platných v různých částech polského státu po znovunabytí nezávislosti v roce 1918: rakouský zákon z roku 1895, německé zákony z roku 1901 a 1907, jakož i ruský zákon z roku 1911. Tato výjimka se následně nachází v polském zákoně o autorském právu z roku 1926 (článek 18), v zákoně z roku 1952 (článek 22) a v současnosti platném zákoně z roku 1994 (článek 23). Viz Sokołowska, D., „Dozwolony użytek prywatny utworów – głos w dyskusji na temat zmiany paradygmatu“, *Prace z prawa własności intelektualnej*, 2013, sešit 121, s. 20 až 45.

10 — Pochopitelně zde hovoříme pouze o oprávněném užívání díla, které bylo získáno v souladu s právem.

11 — K vývoji a teoretickým aspektům výjimky pro soukromé rozmnožování viz například More, K., „Les dérogations au droit d'auteur – L'exception de copie privée [Výjimky z autorského práva – Výjimka pro soukromé rozmnožování]“, Presses Universitaires de Rennes 2009, s. 33 a násl.; Preussner-Zamorska, J., v: Barta, J. (red.), „System prawa prywatnego. Prawo autorskie“, 2. vyd., Varšava 2007, s. 381 a násl.; Stanisławska-Kloc, S., v: Flisak, D. (red.), „Prawo autorskie i prawa pokrewne. Komentarz Lex“, Varšava 2015, s. 343 a násl., jakož i Vivant, M., a Bruguère, J.-M., „Droit d'auteur et droits voisins [Autorské právo a práva s ním související]“, 2. vyd., Dalloz 2013, s. 486 a násl.

12 — Odměna z titulu soukromého rozmnožování je obvykle součástí nikoli ustanovení o omezeních nebo výjimkách z práv přiznávaných autorům a dalším nositelům, ale úpravy těchto práv (viz například články 25 a 31 španělského zákona o duševním vlastnictví, články L. 122-5 a L. 311-1 francouzského zákoníku duševního vlastnictví, nebo články 20 a 23 polského zákona o autorském právu a právech s ním souvisejících). Ani úhrada uživatelem, ani obdržení odměny nositelem práv tedy nepodmiňují využití této výjimky. V tomto smyslu viz Preussner-Zamorska, J., citované dílo, s. 414.

13 — Viz zejména Astier, H., „La copie privée. Deux ou trois choses que l'on sait d'elle [Soukromé rozmnožování. Dvě nebo tři věci, které o něm víme]“, *Revue internationale du droit d'auteur*, 1986, č. 128, s. 113 až 145; Machała, W., „Dozwolony użytek utworów w prawie europejskim i w ustawie o prawie autorskim“, *Państwo i prawo*, č. 12/2004, s. 16 až 33; Marcinkowska, J., citované dílo, s. 219 a násl., jakož i Vivant, M., a Bruguère, J.-M., citované dílo, s. 416.

17. Právě v tomto právním kontextu usiluje směrnice 2001/29 o harmonizaci právních předpisů členských států tím, že mimo jiné zavádí fakultativní výjimku¹⁴ pro soukromé rozmnožování doprovázenou podmínkou zajistit spravedlivou odměnu pro nositele práv.

K první otázce

18. První otázka vnímaná v kontextu argumentů předložených žalobkyněmi v původním řízení v rámci řízení před předkládajícím soudem a s ohledem na vyjádření předložená před Soudním dvorem představuje velmi závažný problém, pokud jde o financování odměny z titulu výjimky pro soukromé rozmnožování v evropském právu. Jde o to zjistit, zda tato odměna, nejen s ohledem na znění čl. 5 odst. 2 písm. b) směrnice 2001/29, které je vcelku velmi strohé, ale také v jeho širších logických souvislostech, jak je rozvedl Soudní dvůr ve své judikatuře¹⁵, může nabývat jiné formy než formu poplatku zatěžujícího, v každém případně potenciálně a v konečném důsledku, uživatele vybavení umožňujících provádět soukromé rozmnožování.

19. Žalobkyně v původním řízení a účastníci řízení, kteří do řízení vstoupili na jejich podporu, jakož i řecká a francouzská vláda navrhuje odpovědět na tuto otázku záporně. Vycházejí především z judikatury Soudního dvora, z níž podle nich vyplývá, že je to uživatel soukromých rozmnoženin, kdo musí jakožto osoba povinná v konečném důsledku financovat spravedlivou odměnu přiznanou z titulu uvedené výjimky. Tato zásada je tedy podle nich neslučitelná s jakýmkoli systémem odměny financované ze státního rozpočtu.

20. Úvodem musím uvést, že tuto analýzu nesdílím ze tří důvodů, které vycházejí zaprvé ze znění ustanovení směrnice 2001/29, zadruhé z analýzy judikatury Soudního dvora v dané věci a zatřetí z prakticky založených úvah týkajících se fungování systému poplatku v současném technologickém kontextu.

K výkladu směrnice 2001/29

21. Jak jsem již zmínil výše, směrnice 2001/29 se neobjevila v právním vakuu. Právě naopak, úprava autorského práva má v členských státech dlouhou a bohatou tradici. Směrnice 2001/29 usiluje o harmonizaci v dané oblasti. Je však nutno uvést, že tato harmonizace se omezuje na některá obecná pravidla. Pomineme-li technická ustanovení, směrnice 2001/29 totiž obsahuje hlavně tři věcná ustanovení, která zavazují členské státy k tomu, aby uznaly tři typy práv, která mají autoři: právo na rozmnožování (článek 2), právo na sdělování a na zpřístupnění (článek 3) a právo na rozšiřování (článek 4). Tato práva následně podléhají asi dvaceti výjimkám a omezením (článek 5), které jsou až na výjimku pro krátkodobé a příležitostné rozmnožování v rámci informační sítě (čl. 5 odst. 1) fakultativní.

22. Soukromé rozmnožování je součástí právě těchto fakultativních výjimek a omezení. Zavedení této výjimky v členských státech podléhá požadavku zajistit spravedlivou odměnu ve prospěch nositelů práv. Směrnice 2001/29 neupřesňuje formu, způsoby výpočtu ani financování této odměny¹⁶. Je tak na členském státě, aby pokud se rozhodne zavést do svého vnitrostátního práva výjimku pro soukromé

14 — Výraz „výjimka“ používám pro zjednodušení, ale směrnice 2001/29 nevyjasňuje pochybnosti zmíněné v bodě 15 tohoto stanoviska, neboť hovoří o „výjimkách a omezeních“, aniž je rozlišuje.

15 — Relevantní judikatura Soudního dvora zahrnuje zejména dva „základní“ rozsudky: rozsudky Padawan (C-467/08, EU:C:2010:620) a Stichting de Thuis kopie (C-462/09, EU:C:2011:397). Následně byla doplněna rozsudky VG Wort a další (C-457/11 à C-460/11, EU:C:2013:426); Amazon.com International Sales a další (C-521/11, EU:C:2013:515); ACI Adam a další (C-435/12, EU:C:2014:254); Copydan Båndkopi (C-463/12, EU:C:2015:144) a naposled Hewlett-Packard Belgium (C-572/13, EU:C:2015:750).

16 — Což potvrzuje rovněž Soudní dvůr. Viz zejména rozsudek Padawan (C-467/08, EU:C:2010:620, bod 37).

rozmnožování (nebo v praxi ji spíše zachovat), stanovil odměnu za újmu, která z toho může vyplynout pro nositele práv. Směrnice 2001/29 neurčuje ani osobu povinnou zaplatit odměnu a uvádí pouze oprávněné osoby. V článku 5 odst. 2 písm. b) se totiž omezuje na stanovení požadavku, že „nositelé práv získají odměnu“¹⁷.

23. Je pravda, že v bodě 35 odůvodnění směrnice 2001/29 normotvůrce uvedl, že výše odměny přiznané z titulu některých výjimek by měla být vypočtena při zohlednění újmy způsobené nositelům práv. Pokud však jde o výjimku pro soukromé rozmnožování, tato újma má podobu *lucrum cessans* [ušlého zisku], neboť soukromé rozmnožování potenciálně vede k omezení počtu prodaných kusů díla¹⁸. Navíc se nejedná o újmu, kterou lze s jistotou zjistit u každého dotčeného uživatele. Je odhadována globálně na základě potenciálního ušlého zisku všech nositelů práv. Jak správně zdůrazňuje ve svých vyjádřeních Komise, neexistuje tedy a ani nemůže existovat přímá souvislost mezi úkony soukromého rozmnožování a odměnou za újmu způsobenou určitým nositelům práv.

24. Odměna stanovená ve směrnici 2001/29 není ani úplatou, neboť užívání díla v rámci soukromého rozmnožování je v zásadě bezúplatné. Podle mého názoru normotvůrce záměrně nepoužil výraz „rémunération“, jako je tomu v případě směrnice 2006/115/ES¹⁹, ale použil výraz „compensation“ [(v českém znění v obou případech „odměna“)].

25. Je také pravda, že bod 31 odůvodnění směrnice 2001/29 uvádí, že je nezbytné zachovat přiměřenou rovnováhu práv a zájmů mezi různými skupinami nositelů práv, stejně jako mezi různými kategoriemi nositelů práv a uživatelů chráněných předmětů ochrany. Tento bod odůvodnění zaprvé vysvětluje důvody, které vedly unijního normotvůrce k tomu, že do jisté míry harmonizoval výjimky a omezení autorského práva, které mohou být stanoveny v právech členských států. Dále je ponecháno na vnitrostátních zákonodárcích, aby při provádění směrnice 2001/29 do svých vnitrostátních právních řádů poměřili různé dotčené zájmy. Zákonodárci tak mají možnost určit částku odměny, která se velmi liší v jednotlivých členských státech, způsob jejího financování, jakož i způsoby jejího rozdělení mezi různé nositele práv. Naproti tomu bod 31 odůvodnění směrnice 2001/29 nemůže být chápán jako dodatkové ustanovení této směrnice, které by bylo nadáno autonomní právní silou.

26. Směrnice 2001/29 tedy neobsahuje závaznou právní normu, podle níž by přiměřená rovnováha, kterou jsem právě zmínil, nezbytně vyžadovala, aby spravedlivá odměna přiznaná z titulu výjimky pro soukromé rozmnožování byla financována uživateli, kteří provádějí nebo mohou provádět takové rozmnožování. Podle mého názoru by bylo ostatně nelogické mít za to, že tato směrnice, která nezavádí povinnost zavést či nezavádět výjimku pro soukromé rozmnožování, upravuje způsob financování odměny přiznané z titulu této výjimky. Jestliže totiž směrnice 2001/29 nechává na uvážení členských států přijetí obecnějšího a závažnějšího rozhodnutí, zda výjimku zavedou, tím spíše jim musí ponechat možnost svobodně upravit podrobnější a technickou otázku způsobu financování odměny. Jediný požadavek stanovený ve směrnici 2001/29 ukládá členskému státu, kde existuje výjimka pro soukromé rozmnožování, aby v zájmu přiměřené rovnováhy zmíněné v bodě 31 odůvodnění této směrnice stanovil odměnu ve prospěch nositelů práv.

17 — Viz rozsudek Stichting de Thuiskopie (C-462/09, EU:C:2011:397, bod 23). V tomto smyslu viz rovněž Karapapa, S., „Padawan v SGAE: a right to private copy?“, *European Intellectual Property Review*, 2011, svazek 33, č. 4, s. 252 až 259.

18 — V tomto smyslu viz Vivant, M., a Bruguière, J.-M., citované dílo, s. 416.

19 — Směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 12. prosince 2006 o právu na pronájem a půjčování a o některých právech v oblasti duševního vlastnictví souvisejících s autorským právem (Úř. věst. L 376, s. 28).

K judikatuře Soudního dvora

27. Podle žalobkyň a účastníků řízení, kteří do řízení vstoupili na jejich podporu ve věci původním řízením, jejichž názor v tomto řízení sdílí řecká a francouzská vláda, vyplývá z judikatury Soudního dvora týkající se spravedlivé odměny přiznané z titulu výjimky pro soukromé rozmnožování, že systém odměny financované ze státního rozpočtu je neslučitelný s čl. 5 odst. 2 písm. b) směrnice 2001/29, neboť toto ustanovení s ohledem na body odůvodnění této směrnice, a tak jak ho vykládá Soudní dvůr, vyžaduje, aby to byl uživatel, který provádí nebo může provádět rozmnožování, a právě jen on, kdo bude tuto odměnu financovat.

28. Tito účastníci vycházejí především z pasáží rozsudku Padawan, v nichž Soudní dvůr, potom co na základě bodů 35 a 38 odůvodnění směrnice 2001/29 uvedl, že cílem spravedlivé odměny je nahradit újmu, která potenciálně vznikla nositelům práv v důsledku soukromého rozmnožování, rozhodl na základě bodu 31 odůvodnění uvedené směrnice, že přiměřená rovnováha mezi jednotlivými dotčenými zájmy vyžaduje, aby to byl uživatel, který může provádět soukromé rozmnožování, tedy v praxi každý, kdo kupuje vybavení, které může být použito k provádění takového rozmnožování, kdo má financovat tuto odměnu²⁰. Tato úvaha byla následně potvrzena v rozsudku Stichting de ThuisKopie²¹ a poté připomenuta Soudním dvorem v pozdějších rozsudcích.

29. Zdá se mi však, že takový výklad judikatury nezohledňuje kontext, v němž byly rozsudky Soudního dvora vydány, ani systematiku jeho úvah jako celek. Pokud se má řešení určité právní otázky založit na dřívější judikatuře Soudního dvora, nelze přitom v této judikatuře vyhledávat izolované pasáže, které by mohly potvrdit jednotlivé teze²², ale je nutné najít jasnou a konzistentní linii judikatury, vzít v potaz rovněž její vývoj a následně určit, zda tato linie může posloužit jako základ pro řešení nových sporů.

30. V tomto ohledu je třeba mít na zřeteli, jak správně zdůrazňují Ametic, španělská, finská a norská vláda, jakož i Komise, že rozsudky dosud vydané Soudním dvorem ve věcech týkajících se odměny přiznané z titulu výjimky pro soukromé rozmnožování spadaly do rámce systému financování této odměny prostřednictvím poplatku vybíraného z vybavení, které mohlo sloužit k provádění takového rozmnožování, a za cíl měly vyřešit problémy spojené s fungováním takového systému.

31. V rozsudku Padawan, v němž Soudní dvůr rozvedl tuto úvahu poprvé, se tak jednalo o to zjistit, zda poplatek může být vybírán z vybavení, které – jelikož je určeno výlučně pro profesionální užití – nemůže být použito za účelem soukromého rozmnožování²³. Za účelem vyřešení tohoto problému položil předkládající soud ve věci Padawan řadu otázek, které vedly Soudní dvůr k rozboru logiky systému financování odměny formou poplatku vybíraného z elektronického vybavení. Soudní dvůr se totiž v rozsudku Padawan neomezil na určení potenciálního uživatele jakožto osoby povinné zaplatit odměnu, pokládanou za poplatek, ale rozvedl svou úvahu tím, že připustil, že v praxi to nejsou přímo uživatelé, kteří platí poplatek/odměnu, ale výrobci nebo prodejci elektronických vybavení, kteří následně přenášejí příslušné břemeno na kupující – uživatele²⁴.

20 — Rozsudek Padawan (C-467/08, EU:C:2010:620, body 38 až 45).

21 — C-462/09, EU:C:2011:397, body 23 až 29 a bod 1 výroku.

22 — Bylo by totiž rovněž možné v ní najít argumenty ve prospěch opačné teze, než je teze zastávaná žalobkyněmi v původním řízení, jako v bodě 37 rozsudku Padawan, podle něhož, ačkoliv samotný pojem spravedlivá odměna musí být vykládán jednotným způsobem, směrnice 2001/29 přiznává členským státům „možnost určit [...] formu, podmínky financování a výběru, jakož i výši této [...] odměny“, nebo dále v bodě 23 rozsudku Stichting de ThuisKopie, podle něhož „je třeba konstatovat, že ustanovení směrnice 2001/29 výslovně neupravují, kdo má uvedenou odměnu zaplatit, takže při určování, kdo je povinen uhradit tuto spravedlivou odměnu, mají členské státy široký prostor pro uvážení“ (zvýrazněno mnou).

23 — Pokud jde o popis sporu v původním řízení a pochybnosti předkládajícího soudu, viz rozsudek Padawan (C-467/08, EU:C:2010:620, bod 17) a stanovisko generální advokátky V. Trstenjak v této věci (C-467/08, EU:C:2010:264, bod 21).

24 — Rozsudek Padawan (C-467/08, EU:C:2010:620, body 46 až 49).

32. V tom se podle mého názoru jedná o zásadní bod, který umožňuje odpovědět na otázku, zda se zásada „uživatel-plátce“ použije obecně na každý systém financování spravedlivé odměny, nebo pouze na systém poplatku.

33. Na první pohled se skutečnost, že Soudní dvůr připustil existenci systému, v němž je poplatek vybírán u osob, které dávají vybavení k dispozici uživatelům, tedy u výrobců, dovozců nebo obchodníků, může jevit jako ústupek učiněný z praktických důvodů a na úkor právní čistoty systému. Tento dojem je však podle mého názoru mylný.

34. Jak jsem totiž stručně zmínil v bodech 15 a 16 tohoto stanoviska, výjimka pro soukromé rozmnožování je v autorském právu mnohem starší než jakákoliv myšlenka odměny přiznané z titulu této výjimky a užívání díla v tomto rámci je v zásadě bezúplatné. Problém újmy vzniklé nositelům práv z důvodu masivního rozmnožování se objevil až s příchodem technických prostředků umožňujících soukromým osobám pořizovat masivně a s minimálními náklady rozmnoženiny děl chráněných autorským právem (jde hlavně o reprografii, jakož i o záznam zvuku, později rovněž obrazu, na magnetickou pásku).

35. Tento problém nemohl být vyřešen uložením poplatku, který by se vybíral přímo u uživatelů, jak z důvodu nemožnosti účinné kontroly užívání děl pro soukromé účely, tak z důvodu chráněného statusu soukromí jakožto základního práva. Takový poplatek by ostatně učinil výjimku pro soukromé rozmnožování bezpředmětnou. Jestliže by nositel práv mohl požadovat po uživateli jakoukoliv úhradu, nejednalo by se totiž již o případ výjimky z vylučného práva uvedeného nositele, ale jednalo by se o běžné využívání tohoto vylučného práva.

36. V několika státech tak byl zaveden systém poplatku vybíraného z nosičů a vybavení umožňujících provádět rozmnožování chráněných děl. Nejedná se o pouhé praktickými důvody motivované zjednodušení systému výběru platby, kterou jsou povinni hradit uživatelé, aby mohli využívat výjimku pro soukromé rozmnožování, ale o zcela nový systém navržený za účelem nápravy škodlivých důsledků pro zájmy nositelů práv způsobených masivním rozvojem tohoto typu rozmnožování.

37. Soudní dvůr rozhodl, že tento systém je v zásadě v souladu s čl. 5 odst. 2 písm. b) směrnice 2001/29 za podmínky, že ekonomická zátěž poplatku může být přenesena na kupujícího daného vybavení. I když však Soudní dvůr, aby došel k tomuto závěru, uvedl zásadu, podle níž je to uživatel, který může provádět soukromé rozmnožování, tedy fyzická osoba, která si zakoupila vybavení umožňující pořizování soukromých rozmnoženin, kdo musí být považován za osobu povinnou zaplatit odměnu, jde pouze o teoretické východisko pro systém poplatku vybíraného z dotčených vybavení.

38. Tento výklad je podporován samotným zněním pravidla „uživatel-plátce“, jak ho vyvinul a použil Soudní dvůr. Podle tohoto pravidla musí být uživatel „v zásadě“ považován za osobu povinnou zaplatit odměnu²⁵. Výhrada „v zásadě“ podle mého názoru jasně ukazuje, že se tu jedná o teoretickou zásadu, která je „v praxi“ vždy prováděná v rámci systému poplatku vybíraného z elektronických vybavení.

39. Toto teoretické východisko následně umožnilo Soudnímu dvoru stanovit několik pravidel týkajících se fungování systému poplatku. V rozsudku Padawan tak vyloučil Soudní dvůr možnost vybírat tento poplatek z vybavení, která nemohou sloužit k provádění soukromého rozmnožování. V rozsudku Stichting de Thuiskopie z toho Soudní dvůr vyvodil pravidlo, podle kterého musí být poplatek uhrazen v členském státě, kde má bydliště koncový uživatel vybavení. V rozsudku Copydan Båndkopi připustil výběr poplatku z titulu rozmnožování prováděného na vybaveních, která patří třetím osobám²⁶.

25 — Viz zejména rozsudky Padawan (C-467/08, EU:C:2010:620, bod 45) a Stichting de Thuiskopie (C-462/09, EU:C:2011:397, bod 1 výroku).

26 — Rozsudek Copydan Båndkopi (C-463/12, EU:C:2015:144, bod 8 výroku).

40. Naproti tomu jelikož zásada, podle které je uživatel osobou povinnou zaplatit odměnu, nemůže být použita doslovně z důvodů uvedených v bodě 35 tohoto stanoviska, nemůže jí být přiznána vlastní právní síla. Tato zásada může fungovat pouze v rámci systému financování odměny přiznané z titulu výjimky pro soukromé rozmnožování financované poplatkem vybíraným z vybavení, která mohou sloužit k provádění takového rozmnožování popsáního v čl. 5 odst. 2 písm. b) směrnice 2001/29, tak jak ho vykládá Soudní dvůr. Prostudováním judikatury Soudního dvora v dané věci ostatně zjistíme, že se tato zásada vždy objevuje nikoli jako nezávislé právní konstatování, ale jako jeden z prvků úvahy vedoucí k potvrzení systému poplatku. Každý výklad této judikatury, který by chtěl dát uvedené zásadě obecnější význam, jenž by vyloučil jiné systémy financování odměny, by byl v rozporu s logikou úvah Soudního dvora a překročil by rámec předběžných otázek, které byly Soudnímu dvoru předloženy.

41. Proto se mi nezdá, že by se z judikatury Soudního dvora týkající se výjimky pro soukromé rozmnožování dalo oprávněně dovodit, že v unijním právu existuje, a konkrétně z čl. 5 odst. 2 písm. b) směrnice 2001/29 vyplývá, obecná zásada, podle níž odměna přiznaná z titulu této výjimky musí být nezbytně financovaná uživateli, kteří ji využívají, takže by jediný v praxi možný systém financování této odměny byl systém poplatku vybíraného z elektronického vybavení. Navíc jsem toho názoru, že stanovení uvedeného poplatku jakožto jediného systému financování není také žádoucí z praktických důvodů vyplývajících ze současného technologického rozvoje.

Fungování systému poplatku a jeho zpochybnění v digitálním prostředí

42. V době svého zavedení vycházel systém poplatku z předpokladu, podle něhož uživatelé, kteří získali nosiče záznamů a elektronická vybavení, je skutečně používali za účelem pořizování rozmnoženin v rámci soukromého užívání děl. Tento předpoklad se v době analogových technologií blížil realitě²⁷. Poplatek určený k financování odměny přiznané z titulu výjimky pro soukromé rozmnožování tak ve skutečnosti zatěžoval víceméně ty, kteří tuto výjimku využívali.

43. Nástup digitální technologie toto prostředí zásadním způsobem přeměnil. Digitální technologie zaprvé znamená konvergenci formátů. Například má všechno – text, zvuk, obraz – stejný digitální formát, a může tak být zaznamenáno pomocí stejných vybavení a na stejném nosiči. Počítač a CR-ROM tak mohou sloužit k zaznamenání jak soukromých dokumentů, rodinných fotografií nebo databáze osobních údajů, tak knihy v digitálním formátu, zvukové nahrávky nebo filmového díla. Zadržet miniaturizace a snížení cen elektronických vybavení společně s rozvojem internetu umožnily velmi výrazné zvýšení výroby obsahu soukromého charakteru, který není pokryt autorským právem, a jeho masové rozšiřování.

44. V době, kdy jakékoliv elektronické vybavení představuje ve skutečnosti počítač vybavený zároveň funkcí vytvářet i zaznamenávat textový i audiovizuální obsah a mnohými jinými funkcemi, je tak předpoklad, že kupující takového vybavení bude pravděpodobně provádět rozmnožování děl chráněných autorským právem, vážně zpochybněn. Je zajisté pravda, že systém poplatku lze odůvodnit právní fikcí, podle které se má za to, že nabyvatel elektronického vybavení využije všechny funkce tohoto vybavení, včetně těch, které slouží k rozmnožování obsahu, který může být chráněn autorským právem. Soudní dvůr to sám potvrdil²⁸. Každá osoba, která někdy použila moderní elektronické vybavení, však ví, do jaké míry je tato domněnka založena nikoli na skutečnosti, ale právě jen na fikci.

27 — Například studie prováděné ve Francii v letech 1982 a 1983 před zavedením poplatku za soukromé rozmnožování prokázaly, že 90 % prázdných audiokazet a videokazet bylo použito pro pořizování rozmnoženin děl chráněných autorským právem (viz Astier, H., citované dílo, s. 114).

28 — Rozsudek Padawan (C-467/08, EU:C:2010:620, bod 55).

45. Uživatel, který si pořídí vybavení zatížené poplatkem za soukromé rozmnožování, může ve skutečnosti takové rozmnožování masivně provádět, stejně jako ho nemusí provádět vůbec a používat dané vybavení buď k výrobě, záznamu a šíření obsahu, který nespadá do autorského práva, nebo ho používat ke zcela jiným účelům irelevantním z pohledu jakékoliv duševní tvorby. Je tak nemožné stanovit skutečný způsob, jakým bude konkrétní uživatel nakládat s dotčeným vybavením. Jsme navíc vůbec schopni odhadnout pravděpodobnost, s níž bude část vybavení daného typu používaná k provádění soukromého rozmnožování, a rozdělit poplatek na celou tuto kategorii vybavení podle tohoto odhadu? Systém odměny založený na poplatku se tak blíží spíše systému sdílení, v němž všichni kupující takového vybavení nesou relativně minimální poplatek, který následně slouží k financování odměny za újmu způsobenou pouze částí těchto kupujících²⁹. Toto sdílení je možno ostatně konstatovat také na straně nositelů práv. Příjmy pocházející ze souhrnu vybraných poplatků se totiž soustřeďují u společností kolektivní správy, následně se rozdělují mezi všechny oprávněné osoby podle klíče definovaného těmito společnostmi (případně v některých státech zákonem). Tento systém se tedy velmi vzdálil od klasického občanskoprávního systému odškodnění původcem újmy.

46. Ani systém poplatku nezajišťuje dokonalou soudržnost na vnitřním trhu. Zaprvé, jelikož výjimka pro soukromé rozmnožování je pouze fakultativní, některé členské státy ji do svých právních rádnů nezavedly a jiné členské státy nezavedly systém odměny³⁰. Zadruhé i ve členských státech, kde je poplatek stanoven, není vybírán harmonizovaným způsobem. Pokud jde o jeho sazbu, může se u stejného typu vybavení pohybovat mezi jedním až padesáti procenty³¹. Totéž platí, i pokud jde o základ tohoto poplatku, neboť se v různých členských státech vybírá z různých kategorií vybavení.

47. Stále rychlejší technologický vývoj staví systém poplatku vybíraného z titulu výjimky pro soukromé rozmnožování před nové výzvy³². Poplatek vybíraný z vybavení, která mohou sloužit k provádění rozmnožování chráněných děl, a určený k financování odměny za újmu vzniklou nositelům práv v důsledku tohoto rozmnožování, představuje zvláštní řešení odpovídající určité etapě vývoje technologií³³. V současné době, kdy se tento vývoj posunul dále, jsou oprávněnost a účinnost systému poplatku v mnohých členských státech zpochybňovány a zvažuje se, jak najít náhradní řešení³⁴. Nemyslím si, že je žádoucí omezovat či případně blokovat tuto debatu v zájmu zásady „uživatel-plátce“, která je v každém případě, jak jsem ukázal výše, za současného stavu technologického vývoje záležitostí čisté právní fikce.

29 — V tomto smyslu viz Marino, L., „La (discutable) logique de la redevance pour copie privée [(Diskutabilní) logika poplatku za soukromé rozmnožování]“, *SJEG*, č. 50 (2010), s. 2346 až 2349. Podle Lucas, A., „Les dits et les non-dits de la copie privée [Uvedené a nevyřčené ve věci soukromého rozmnožování]“, *Propriétés intellectuelles*, č. 43 (2012) s. 232 až 239, byla zásada sdílení zpochybněna Soudním dvorem v rozsudku Padawan, když vyloučil výběr poplatku z vybavení určeného k profesionálním účelům. I soukromé užívání těchto vybavení však automaticky neznamená, že každý uživatel provádí soukromé rozmnožování. Podle mého názoru tedy můžeme vždy hovořit o systému sdílení.

30 — Podle mých informací jde zejména o Bulharskou republiku, Irsko, Kyprskou republiku, Lucemburské velkovévodství a Maltskou republiku. Spojené království Velké Británie a Severního Irsku zavedlo výjimku pro soukromé rozmnožování v roce 2014, aniž by stanovilo odměnu [The Copyright and Rights in Performances (Personal Copies for Private Use) Regulations 2014]. Podle bodu 35 odůvodnění směrnice 2001/29 se totiž má za to, že újma způsobená nositelům práv je minimální, což nevyvolává povinnost ji nahrazovat. Jednalo by se ostatně o ospravedlnění běžné praxe spotřebitelů, která již byla zahrnuta nositeli práv do ceny děl zpřístupněných veřejnosti (viz Cameron, A., „Copyright exceptions for the digital age: new rights of private copying, parody and quotation“, *Journal of Intellectual Property Law & Practice*, 2014, svazek 9, č. 12, s. 1002 až 1007).

31 — Viz mimo jiné Latreille, A., „La copie privée dans la jurisprudence de la CJUE [Soukromé rozmnožování v judikatuře SDEU]“, *Propriétés intellectuelles*, č. 55 (2015), s. 156 až 176, který uvádí příklad výše poplatku vybíraného za prázdné DVD v různých členských státech.

32 — Mým záměrem není kritizovat systém poplatku, protože to není záležitost, které se věnuji v projednávané věci. Proto se nebudu tímto tématem zabývat podrobně. Na některé problémy upozornila ve svých vyjádřeních Komise. Odborná literatura se věnuje četným otázkám, které systém poplatku v digitálním věku vyvolává. Například viz: Latreille, A., citované dílo; Majdan, J., a Wikariak, S., (red.) „Czy można sprawiedliwie obliczyć opłatę za kopiowanie utworów?“, *Gazeta prawna* ze dne 16. září 2015; Sikorski, R., „Jeśli nie opłata reprograficzna to co?“, *Gazeta prawna* ze dne 30. září 2015; Still, V., „Is the copyright levy system becoming obsolete? The Finnish experience“, *Tijdschrift voor auteurs-, media- & informatierecht*, 2012/6, s. 250 až 258; Troianiello, A., „La rémunération de la copie privée à l'épreuve de la révolution numérique [Úhrada za soukromé rozmnožování ve zkoušce digitální revoluce]“, *Revue Lamy Droit de l'immatériel*, č. 73 (2011), s. 9 až 14, a od stejného autora „Fluctuat nec mergitur? Réflexions sur les vicissitudes du dispositif de rémunération de la copie privée [Úvahy o vrtkavosti systému odměny za soukromé rozmnožování]“, *Petites affiches*, č. 228 (2011), s. 5. Viz také zpráva F. Castexe pro Výbor pro právní záležitosti Evropského parlamentu ze dne 17. února 2014 o poplatcích za soukromé rozmnožování [2013/2114(INI)].

33 — Viz body 16 a 41 tohoto stanoviska.

34 — Úvahy, které na toto téma zazněly ve Finsku, uvádí Still, V., citované dílo.

Financování odměny ze státního rozpočtu

48. Mezi dalšími představitelnými řešeními nalézáme financování odměny přiznané z titulu výjimky pro soukromé rozmnožování přímo ze státního rozpočtu. Podle informací předložených Komisí v jejích vyjádřeních byl tento způsob financování přijat nejenom ve Španělsku, ale také v Estonsku, Finsku a Norsku.

49. Při analýze souladu takového systému s čl. 5 odst. 2 písm. b) směrnice 2001/29 – jak ho vykládá Soudní dvůr – není vhodné považovat ho za mutaci systému poplatku, v němž by tento poplatek, který zatěžuje pouze osoby, které mohou provádět soukromé rozmnožování, byl jednoduše nahrazen příspěvkem všech poplatníků, včetně právnických osob, které nevyužívají výjimku pro soukromé rozmnožování, a osob, které si nikdy nepořídily žádné vybavení podléhající tomuto poplatku.

50. Je pravda, že příjmy státního rozpočtu pocházejí z velké části z přímých a nepřímých daní placených všemi poplatníky. Tyto daně jsou vybírány státem na základě práva, které odjakživa představuje jednu z hlavních výsad veřejné moci. Následně stát podle téhož práva vyplývajícího z jeho svrchovanosti rozhoduje o přidělení takto shromážděných prostředků. Je tedy pravda, že se všichni poplatníci podílejí na financování všech státních výdajů. Mezi daní zaplacenou konkrétním poplatníkem a konkrétním rozpočtovým výdajem však není přímá souvislost, neboť právě prostřednictvím rozpočtu dochází k přerušení této vazby. Existuje pouze výběr daní a rozpočtové výdaje. Jednotlivé rozpočtové příjmy nejsou přiděleny na konkrétní výdaje a podobně konkrétní poplatník nemůže zabránit tomu, aby „jeho“ peníze byly přiděleny na financování konkrétního výdaje.

51. Pokud jde konkrétněji o projednávanou věc, neexistuje tudíž souvislost mezi daněmi zaplacenými poplatníky, včetně těch, kteří podobně jako právnícké osoby nemohou využívat výjimku pro soukromé rozmnožování na jedné straně, a financováním odměny přiznané z titulu této výjimky ze souhrnného státního rozpočtu na straně druhé. Jinak by tomu bylo pouze v případě, pokud by za účelem tohoto financování byly zavedeny zvláštní daň nebo poplatek, což ale není případ španělského systému dotčeného v původním řízení.

52. Podle mého názoru financování odměny ze souhrnného státního rozpočtu tedy není v rozporu se zásadami uvedenými Soudním dvorem v rozsudky Padawan³⁵, neboť nejde o rozšíření povinnosti zaplatit poplatek na všechny poplatníky, nýbrž o systém financování vycházející z odlišné logiky. Stejně tak neshledávám, v čem by tento systém mohl být v rozporu se zněním směrnice 2001/29. Tato směrnice totiž neupravuje způsob financování odměny přiznané z titulu výjimky pro soukromé rozmnožování za předpokladu, že je tato odměna spravedlivá. Tomuto poslednímu bodu se budu věnovat v rámci analýzy druhé předběžné otázky.

Odpověď na první otázku

53. Vzhledem k výše uvedeným skutečnostem navrhuji odpovědět na první otázku tak, že čl. 5 odst. 2 písm. b) směrnice 2001/29 musí být vykládán v tom smyslu, že nebrání tomu, aby spravedlivá odměna, která je v něm uvedena, byla financována ze souhrnného státního rozpočtu.

35 — C-467/08, EU:C:2010:620.

Ke druhé otázce

54. Podstatou druhé otázky předkládajícího soudu je, zda čl. 5 odst. 2 písm. b) směrnice 2001/29 má být vykládán v tom smyslu, že brání tomu, aby částka odměny, která je v něm uvedena, byla určena v rozpočtových mezích stanovených *a priori* pro každý rok, aniž by pro účely stanovení této částky byla zohledněna odhadovaná výše újmy vzniklé nositelům práv. Vnitrostátní právní a skutkový kontext této otázky je následující.

55. Zaprvé, pokud jde o právní kontext, královské nařízení s mocí zákona 20/2011³⁶, jakož i královské nařízení 1657/2015³⁷ stanoví, že odměna přiznaná z titulu výjimky pro soukromé rozmnožování se vypočte na základě odhadu újmy způsobené nositelům práv. Podle královského nařízení 1657/2012³⁸ se však částka odměny určuje ministerskou vyhláškou „v rozpočtových mezích stanovených pro každý rok“. Je třeba připomenout, že je to právě královské nařízení 1657/2012, které je předmětem žaloby na neplatnost ve věci v původním řízení. Nesdílím tedy pochybnost, kterou má podle všeho Komise, pokud jde o relevanci druhé předběžné otázky pro vyřešení sporu v původním řízení. Má-li předkládající soud posoudit platnost královského nařízení 1657/2012, musí tak totiž učinit jak s ohledem na vnitrostátní právo, což je otázka, kterou se zde nezabýváme, tak i s ohledem na unijní právo.

56. Zadruhé, pokud jde o skutkový kontext, žalobkyně v původním řízení tvrdí, že v letech, které následovaly po zavedení odměny financované ze státního rozpočtu, částky vyčleněné na tuto odměnu o něco málo přesahovaly 8,6 miliónů eur v roce 2013 a 5 miliónů eur v roce 2014, zatímco újma vzniklá nositelům práv byla odhadována na 18,7 miliónů eur, respektive 15,2 miliónů eur.

57. Je tudíž třeba posoudit, zda členský stát, který se podle směrnice 2001/29 rozhodne zavést výjimku pro soukromé rozmnožování a financovat odměnu přiznanou z titulu této výjimky ze státního rozpočtu, je oprávněn omezit částku této odměny tak, že nepokrývá celou odhadovanou újmu vzniklou nositelům práv v důsledku uvedené výjimky ani větší část této újmy.

58. Pro zodpovězení této otázky bych se neváhal odvolat na judikaturu Soudního dvora, která se týká výjimky pro soukromé rozmnožování³⁹. Mám za to – jak jsem rozvedl v rámci analýzy první otázky – že jelikož tato judikatura upravuje způsob financování odměny přiznané z titulu výjimky pro soukromé rozmnožování, je relevantní pouze pro systém poplatku. Naproti tomu zásady vyplývající z této judikatury, které se vztahují k výsledku, tedy normotvůrcem zamýšlenému účinku odměny, jsou nezávislé na způsobu financování této odměny, a lze je tedy vztáhnout i na odměnu financovanou jinými prostředky.

59. Z této judikatury zaprvé vyplývá, že pojem spravedlivá odměna ve smyslu čl. 5 odst. 2 písm. b) směrnice 2001/29 je autonomním pojmem unijního práva⁴⁰. Oba výrazy, které tvoří tento pojem, proto musí být ve všech členských státech vykládány jednotně. Zvláště, pokud jde o výraz „spravedlivá“, nesmí členský stát považovat za spravedlivou odměnu, která nesplňuje určitá kritéria stanovená zejména v judikatuře Soudního dvora týkající se výkladu výše uvedeného ustanovení směrnice 2001/29.

36 — Desáté dodatkové ustanovení, bod 3.

37 — Článek 3 druhý pododstavec. Viz bod 8 tohoto stanoviska.

38 — Článek 3 první pododstavec. Viz bod 8 tohoto stanoviska.

39 — Viz citovaná judikatura, zejména v poznámce pod čarou 15 tohoto stanoviska.

40 — Rozsudek Padawan (C-467/08, EU:C:2010:620, bod 37).

60. Zadruhé bylo rozhodnuto, že výjimka pro soukromé rozmnožování musí zahrnovat systém určený k nahrazení újmy, která nositelům práv vznikla v důsledku této výjimky⁴¹. Na spravedlivou odměnu je tak třeba nahlížet jako na protiplnění za újmu, která vznikla nositelům práv, a musí být vypočtena na základě této újmy⁴².

61. Konečně zatřetí povinnost nahradit újmu vzniklou v důsledku výjimky pro soukromé rozmnožování je povinností dosáhnout výsledku, kterou má členský stát, který tuto výjimku zavedl⁴³.

62. Takový stát tedy neplní svou povinnost vyplývající z čl. 5 odst. 2 písm. b) směrnice 2001/29, pokud nestanoví systém, který skutečně nahradí újmu, která vznikla nositelům práv v důsledku soukromého rozmnožování, ve výši této újmy, odhadované podle pravidel platných v dané věci v uvedeném členském státě. Tato odměna musí být tedy nutně vypočtena na základě odhadované újmy a její maximální částka nemůže být *a priori* stanovena na nižší úrovni.

63. V systému založeném na poplatku vybíraném z vybavení umožňujících provádět soukromé rozmnožování je možné mít za to, že újma vzniklá nositelům práv přinejmenším částečně závisí na počtu těchto prodaných vybavení. Změny v částkách vybraných z titulu tohoto poplatku tedy nezpochybnují spravedlivý charakter této odměny ve smyslu směrnice 2001/29, neboť tyto změny odrážejí změny výše způsobené újmy.

64. V systému, kde je odměna financována přímo ze státního rozpočtu, však tyto automatické změny nefungují. Částka odměny vyplacené nositelům práv musí tedy v zásadě odpovídat výši odhadované újmy vzniklé těmto nositelům v důsledku výjimky pro soukromé rozmnožování.

65. V tomto ohledu mě nepřesvědčují argumenty předložené španělskou vládou, podle nichž omezení stanovených prostředků pro úhradu odměny přiznané z titulu soukromého rozmnožování pod úroveň odhadované výše újmy vzniklé nositelům práv vyplývá z podstaty systému rozpočtového plánování.

66. Zprv je v moderním státě většina rozpočtových výdajů stanovena zákonem, aniž by přesná výše těchto výdajů byla předvídatelná v okamžiku přijetí zákona o rozpočtu. Přesto není podle zákona možné tyto úhrady neprovádět a rozpočtový systém obsahuje techniky, které umožňují tyto povinnosti plnit.

67. Zadruhé – i když je pravda, že rozpočtové výdaje musí být stanoveny předem – tyto odhady musí být prováděny na základě přesných a spolehlivých údajů. Za tímto účelem je zejména možné vyjít z částky analogického výdaje v předchozím rozpočtovém období⁴⁴.

68. Dále, pokud jde o argument též vlády vycházející ze zásady zdravé rozpočtové politiky, postačí připomenout, že stejná zásada vyžaduje provést studii hospodářského a rozpočtového dopadu každého nového právního předpisu. Kdyby taková studie byla provedena před změnou systému financování odměny přiznané z titulu výjimky pro soukromé rozmnožování, španělské orgány by znaly částky nezbytné pro zajištění spravedlivé odměny.

41 — Tamtéž (bod 39).

42 — Tamtéž (body 40 a 42).

43 — Rozsudek *Stichting de Thuiskopie* (C-462/09, EU:C:2011:397, body 34 a 39).

44 — Vezmeme-li nejjednodušší příklad, pokud by částka určená ve španělském státním rozpočtu na financování odměny přiznané z titulu soukromého rozmnožování na rok 2014 byla vypočtena na základě odhadované újmy v roce 2013 (pro připomenutí 18,7 miliónů eur), nejenom že by umožnila pokrýt újmu odhadovanou v roce 2014 (15,2 miliónů eur), ale ještě by vytvořila přebytek.

69. Podle mého názoru je tedy možné zajistit spravedlivou odměnu ve smyslu čl. 5 odst. 2 písm. b) směrnice 2001/29, tak jak ho vykládá Soudní dvůr, v rámci financování této odměny ze souhrnného státního rozpočtu. Maximální částka této odměny však nesmí být stanovena *a priori* a nepružným způsobem na takové úrovni, která dostatečně nezohledňuje výši újmy vzniklé nositelům práv, tak jak je odhadována podle pravidel použitelných v dané věci podle vnitrostátního práva dotčeného členského státu.

70. Na druhou otázku je proto třeba odpovědět tak, že čl. 5 odst. 2 písm. b) směrnice 2001/29 musí být vykládán v tom smyslu, že brání tomu, aby částka odměny, která je v něm uvedena, byla určena v rámci rozpočtových mezí stanovených *a priori* pro každý rok, aniž by pro účely tohoto stanovení byla zohledněna odhadovaná výše újmy vzniklé nositelům práv.

Závěry

71. S ohledem na výše uvedené úvahy navrhuji, aby Soudní dvůr na předběžné otázky položené Tribunal Supremo (Nejvyšší soud) odpověděl následovně:

- „1) Článek 5 odst. 2 písm. b) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001 o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti musí být vykládán v tom smyslu, že nebrání tomu, aby spravedlivá odměna, která je v něm uvedena, byla financována ze souhrnného státního rozpočtu.
- 2) Článek 5 odst. 2 písm. b) směrnice 2001/29/ES musí být vykládán v tom smyslu, že brání tomu, aby částka spravedlivé odměny, která je v něm uvedena, byla určena v rámci rozpočtových mezí stanovených *a priori* pro každý rok, aniž by pro účely tohoto stanovení byla zohledněna odhadovaná výše újmy vzniklé nositelům práv.“